

Sygnatura akt II AKa 58/19

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 marca 2019 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA Cezariusz Baćkowski

Sędziowie: SSA Piotr Kaczmarek (spr.)

SSA Bogusław Tocicki

Protokolant: Wiktoria Dąbrowicz

po rozpoznaniu w dniu 27 marca 2019 r.

sprawy

A. S. (1)

oskarżonego z art. 310 § 1 kk i art. 310 § 2 kk i 270 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk

na skutek apelacji wniesionej przez oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 2 listopada 2018 r. sygn. akt III K 368/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że czyn przypisany oskarżonemu w punkcie I części dyspozytywnej kwalifikuje jako przestępstwo z art. 270 § 2 k.k. i za tak przypisane przestępstwo na podstawie art. 270 § 2 k.k. wymierza mu karę 100 (stu) stawek dziennych grzywny, przyjmując wysokość jednej stawki na 10 (dziesięć) złotych,

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. zasądza od oskarżonego A. S. (1) na rzecz A. S. (2) 1200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym,

IV. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. S. 738 zł, w tym należny podatek od towarów i usług, tytułem obrony z urzędu w postępowaniu odwoławczym,

V. zasądza od oskarżonego A. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa 758 zł tytułem zwrotu wydatków postępowania odwoławczego i wymierza mu 100 zł opłaty sądowej za obie instancje.

--	--	--

UZASADNIENIE

A. S. (1) został oskarżony o to, że posłużył się w dniu 24 kwietnia 2015r. przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu, w sprawie o sygn. akt I C 684/15, uprzednio podrobionymi dokumentami w postaci zobowiązania z dnia 13 lipca 2010 r. i weksla In blanco, przez naniesienie na czyste kartki z podpisem nakreślonym przez A. S. (2) treści zobowiązania

i nadruku weksla własnego bez wypełnienia treści tj. o przestępstwo z art. 310 § 1 kk i art. 310 § 2 kk i art. 270 § 2 kk i art. 11 § 2 kk.

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2018 r. w sprawie o sygn. akt III K 368/17 Sąd Okręgowy we Wrocławiu :

I. oskarżonego A. S. (1) uznał za winnego popełnienia czynu opisanego w części wstępnej wyroku, tj. przestępstwa z art. 310 § 1 kk i art. 310 § 2 kk i art. 270 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk uznając przy tym, że czyn z art. 310 § 1 kk stanowi wypadek mniejszej wagi z art. 310 § 3 kk i za to na podstawie art. 310 § 1 i 3 kk w zw. z art. 11 § 3 kk przy zastosowaniu art. 60 § 1 i § 6 pkt 2 kk, oraz art. 4 § 1 kk (w brzmieniu obowiązującym przed 1.07.2015r.) wymierzył mu karę 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności,

II. na podstawie art. 69 § 1 i 2 kk i art. 70 § 1 pkt 1 kk przy zastosowaniu art. 4 § 1 kk (w brzmieniu obowiązującym przed 1.07.2015r.) wykonanie wymierzonej wobec oskarżonego kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby 2 lat;

III. na podstawie art. 628 pkt 1 kpk w zw. z art. 640 kpk zasądził od oskarżonego na rzecz oskarżyciela subsydiarnego A. S. (2) koszty związane z ustanowieniem pełnomocnika w wysokości 6 360 zł, oraz kwotę 300 zł, tytułem zwrotu opłaty uiszczanej od subsydiarnego aktu oskarżenia;

IV. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz Kancelarii Adwokackiej - adw. J. S. kwotę 3 690 zł, brutto, tytułem udzielonej oskarżonemu pomocy prawnej z urzędu;

V. na podstawie art. 626 § 1 kpk, art. 627 kpk, 628 kpk, art. 640 § 1 kpk zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty procesu, w tym – na podstawie art. 1 art. 2 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 23 czerwca 1973r. o opłatach w sprawach karnych – opłatę w kwocie 300 zł;

Apelację od powyższego wyroku wniósł obrońca oskarżonego zarzucając:

- rażąco obrazę prawa materialnego, tj. art. 15 § 1 kk , art. 310 § 1 i § 2 kk oraz art. 270 § 1 kk i art. 115 § 14 kk poprzez błędną wykładnię w/w przepisów i poprzez uznanie wbrew zgromadzonemu w aktach sprawy materiałowi dowodowemu, że doszło do przestępstwa, na które wskazuje oskarżycielka posiłkowa nie wywodząc przy tym z przypisanemu oskarżonemu czynu skutków prawnych;

- rażąco naruszenie przepisów prawa procesowego, które miały wpływ na treść orzeczenia, a to:

* art. 49 kpk, art. 59 kpk polegającej na procedowaniu w sytuacji braku uprawnienia do złożenia skargi przez oskarżycielkę subsydiarną;

* art. 4, art. 5 § 2 kpk, art. 7 kpk, art. 8 § 2 kpk, art. 9 § 2 kpk; art. 410 i art. 424 § 1 kpk wyrażające się w ustaleniu przez Sąd I instancji okoliczności faktycznych sprawy z naruszeniem zasadny swobodnej oceny dowodów w ich hierarchii oraz dyspozycji, by w razie braku ewidentnych dowodów winy orzekać na korzyść oskarżonego, co ma wyraz w art. 5 § 2 kpk

* art. 168 kpk i art. 352 kpk przez nieprzeprowadzenie przez Sąd dowodu z wniosku obrońcy oskarżonego, co również ma wpływ na treść wydanego orzeczenia w niniejszej sprawie i treść uzasadnienia wyroku;

- rażący błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i mający wpływ na jego treść, polegający na wyrażeniu przez Sąd I instancji w/w wyroku błędnego poglądu, że dowody ujawnione na rozprawie i ustalone na ich podstawie okoliczności dają podstawy do uznania za udowodniony fakt popełnienia przez A. S. (3) zarzucanego mu czynu z art. 310 § 1 i §2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i art. 270 § 1 kk, podczas gdy dowody te i okoliczności we wzajemnym powiązaniu prowadzą do przeciwnego wniosku;

- na mocy art. 437 § 1 kpk obrońca zaskarżył uzasadnienie orzeczenia, bowiem za jego podstawę Sąd w części przedstawił fakty (ustalenia), które nie mają odzwierciedlenia w zgromadzonym materiale dowodowym oraz innych

zapadłych już wyrokach i ustaleniach faktycznych zawartych w uzasadnieniach spraw dotyczących A. S. (1), A. S. (2), jaki teściów oskarżonego tj. E. S. i K. S..

Nadto w razie wątpliwości Sądu Okręgowego na podstawie art. 441 § 1 kpk obrońca wniósł o zadanie pytania prawnego do Sądu Najwyższego, które definitywnie rozwiąże istotny problem interpretacyjny związany z niniejszą sprawą, a to – czy zarzucany oskarżonemu czyn z art. 310 § 1 i § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk i art. 270 § 1 kk w oparciu o przedmiotowy subsydiarny akt oskarżenia jest przestępstwem przeciwko dokumentom poprzez przypisanie oskarżonemu naniesienia na czystą kartkę papieru – ze złożonym uprzednio na niej autentycznym podpisem oskarżycielki posiłkowej – nadruku weksla in blanco oraz treści zobowiązania?

Podnosząc powyższe zarzuty obrońca oskarżonego wniósł o zmianę wyroki i uniewinnienie oskarżonego, nadto alternatywnie – o umorzenie postępowania lub przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania celem wydania poprawnego orzeczenia w oparciu o udokumentowane fakty.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie jedynie odnośnie zmiany kwalifikacji prawnej przestępstwa przypisanego oskarżonemu A. S. (4).

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że nie sposób podzielić zarzutu obrońcy, że A. S. (2) nie jest osobą pokrzywdzoną przestępstwem popełnionym przez oskarżonego A. S. (1), a w konsekwencji, by subsydiarny akt oskarżenia został wniesiony przez osobę nieuprawnioną. Nie zachodzi zatem bezwzględna przyczyna odwoławcza wskazana w art. 439 § 1 pkt 9 kpk w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 kpk.

Przedmiotem ochrony art. 270 § 2 kk jest wiarygodność dokumentów. Nie mniej jednak przestępstwem tym może być również pokrzywdzony indywidualany podmiot, gdy jednocześnie z dobrem ogólnym zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone jego dobro prawne (tak: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2014 r., V KK 418/13, LEX nr 1475186). Znamiona przestępstwa sankcjonowanego przepisem art. 270 § 2 kk obejmują działanie na szkodę sporządzającego blankiet. Ten, który sporządza blankiet, wypełniony albo użyty później wbrew jego woli, może więc zostać uznany za pokrzywdzonego. Blankiet, który oskarżony uzupełnił, miał mu posłużyć do wykorzystania w postępowaniu o uznanie za nieważną umowy darowizny na rzecz swoich dzieci. Oskarżony twierdził, że oskarżycielka posiłkowa zobowiązała się do przeniesienia darowizny przysługującego jej udziału w użytkowaniu wieczystym dwóch działek, w zamian za będącą przedmiotem pozwu darowiznę oskarżonego na rzecz małoletnich dzieci. Według oskarżonego, to wtedy miała złożyć weksel w celu zabezpieczenia jej zobowiązania. Użycie sfałszowanego blankietu mogło zatem stworzyć zagrożenie dla dóbr majątkowych pokrzywdzonej. Wprawdzie oskarżony cofnął żądanie pozwu, nie mniej jednak blankiet, który chciał wykorzystać, miał w jego zamiarze stanowić podstawę dowodową wyroku w postępowaniu cywilnym. Godził tym samym w indywidualne interesy pokrzywdzonej.

Jak wskazano w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2014 r., V KK 418/13, LEX nr 1475186 nie posiada znaczenia fakt, „czy sfałszowany dokument dotyczył zdarzenia, które rzeczywiście miało miejsce, czy też nie, a to wobec nieobowiązkiwania w procesie cywilnym zasady prawdy obiektywnej. Z tego samego względu dla analizowanego problemu nie ma znaczenia treść rozstrzygnięcia sądu w postępowaniu” cywilnym.

Nie sposób podzielić zatem stanowiska obrońcy, że blankiet nie został wypełniony na szkodę oskarżycielki posiłkowej. Sytuacja taka miałaby miejsce tylko wówczas, gdyby blankiet ten został wypełniony treścią, którą chciała nadać mu oskarżycielka posiłkowa (a zatem związaną ze sprawami urzędowymi lub związaną z zakupem akcji) lub gdyby wypełnił ten blankiet niezgodnie z wolą oskarżycielki posiłkowej, ale nie na jej szkodę (por. T. Razowski Komentarz

do art. 270 kk pod red. J. Giezek, LEX). Tymczasem oskarżony kreując weksel in blanco i zobowiązanie, sugerował, że przysługuje mu od oskarżycielki posiłkowej roszczenie.

Na marginesie wskazać należy, że przestępstwo z art. 270 § 2 kk jest przestępstwem formalnym. Nie wymaga zatem zaistnienia skutku w postaci szkody majątkowej lub niemajątkowej po stronie podpisującego blankiet. Zgodnie z postanowieniem Sądu Najwyższego, „wypełnienie blankietu oczywiście musi działać na szkodę wystawcy, jednakże, nie jest wymagane rzeczywiste wystąpienie szkody, a wystarczy jedynie sama możliwość jej wystąpienia” (postanowienie SN z 9.07.2014 r., II KK 152/14, LEX nr 1488795).

A. S. (2) przysługiwał więc status pokrzywdzonej, a zatem była ona osobą uprawnioną do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia jako oskarżycielka posiłkowa subsydiarna.

Pojęcie blankietu nie zostało zdefiniowane, co powoduje, że określenie zakresu tego pojęcia budzi kontrowersje. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu podziela poglądy wyrażone w doktrynie, że blankietem jest każdy opatrzony podpisem człowieka przedmiot, który z uwagi na określone okoliczności formalne lub faktyczne może stanowić dokument (A. Wąsek, R. Zawłocki, Komentarz do art. 270 kk LEX, A. Marek, Komentarz do art. 270, LEX, M. Mozgawa, Komentarz do art. 270 kk, LEX). Blankietem może być zarówno czysty papier, jak i wydruk – np. przyszłego czeku, weksła, pod warunkiem, że jest on opatrzony podpisem i przez to nabiera cech dokumentu w rozumieniu art. 115 § 14 kk (O. Górniok, Komentarz do art. 270 kk, LEX).

Przedmioty, którymi posłużył się oskarżony uznać zatem należy za blankiet w rozumieniu art. 270 § 2 kk. Kartki papieru, którymi dysponował oskarżony były opatrzone podpisem oskarżycielki posiłkowej. Zostały one wypełnione niezgodnie z jej wolą i na jej szkodę. Oświadczyła ona bowiem, że w okresie, kiedy darzyła jeszcze oskarżonego zaufaniem, przekazywała mu puste kartki ze swoim podpisem w celu (na wypadek konieczności) załatwienia przez niego w ten sposób dotyczących także jej spraw urzędowych (co istotne nie skonkretyzowanych w chwili podpisywania in blanco), kiedy osobiście nie mogła stawić się w urzędzie, jak również związanych z zakupem akcji. Uzupełnienie podpisanych kartek było poprzedzone wcześniejszymi ustnymi uzgodnieniami. Wprawdzie jak oskarżycielka posiłkowa przyznała, niekiedy uzgodnienia te nie były ściśle sprecyzowane. Jednakże nie było wątpliwości jakiej kategorii spraw dotyczą. Jest zezwolenie nie wykraczało bowiem poza sprawy urzędowe i zakup akcji. Oczywistym było, że nigdy nie zgodziła się na wypełnienie tych szeroko rozumianych blankietów w taki sposób aby w wyniku ich wypełnienia doszło do powstania weksła in blanco wraz ze zobowiązaniem wekslowym. Składając podpis na kartkach, którymi następnie dysponował oskarżony, oskarżycielka posiłkowa nie miała zatem zamiaru zaciągnąć zobowiązania wekslowego. Kiedy dowiedziała się, że oskarżony posługując się blankietem z podpisem jej ojca, dokonał zakupu samochodu, zaprzestała tej praktyki.

Kolejnym zagadnieniem podlegającym analizie była okoliczność, czy w kwalifikacji prawnej czynu zarzucanego oskarżonemu powinien znaleźć się art. 310 § 1 i § 2 kk. Przyjęcie poglądu co do tego, że blankietem w rozumieniu art. 270 § 2 k.k. może być także czysta kartka papieru z podpisem in blanco implikuje konieczność uznania, że „wytworzenie” z takiej kartki papieru dokumentu nie może być zakwalifikowane jako jego podrobienie w rozumieniu art. 270 § 1 k.k., a w konsekwencji, z uwagi na charakter dokumentu jakim jest weksel in blanco (por. uchwała SN z dnia 21 marca 2007 r., I KZP 2/07, OSNKW 2007, nr 4, poz. 31, zgodnie z którą weksel niezupełny (in blanco) może stanowić dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej, o którym mowa w art. 310 § 1 k.k.) wykluczone potraktowanie takiego zachowania jako wyczerpującego znamiona przestępstwa z art. 310 § 1 k.k. (jak też następcze posłużenie się nim – z art. 310 § 2 k.k.). Uzupełnienie blankietu mającego postać czystej kartki z podpisem in blanco i powstanie w ten sposób weksła in blanco w sposób sprzeczny z porozumieniem wekslowym, a jak miało to miejsce w niniejszej sprawie – nawet wbrew woli zaciągnięcia jakiegokolwiek zobowiązania wekslowego – stanowi zatem w ocenie Sądu Apelacyjnego przypadek realizacji znamion z art. 270 § 2 kk (por. w zakresie wypełnienia blankietu weksła in blanco wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 sierpnia 2011 r., sygn. V KK 35/11, W. Wróbel: Kodeks karny. Komentarz pod red. A Zolla, t. 33 do art. 270). Gdyby oskarżony skutecznie wystąpił z żądaniem zapłaty, zrealizowałby on wówczas znamiona usiłowania przestępstwa z art. 286 § 1 kk, gdyż zmierzałby do rozporządzenia przez pokrzywdzoną kwotą wynikającą z weksła, mimo że zobowiązanie takie nie powstało. Nie można zatem podzielić stanowiska Sądu I instancji

odnośnie do realizacji znamion przestępstwa z art. 310 kk przez oskarżonego. Powyższe skutkować musiało zmianą zaskarżonego wyroku w tym zakresie. Czyn przypisany oskarżonemu w punkcie I części dyspozytywnej wyroku został zakwalifikowany jako przestępstwo z art. 270 § 2 kk. W pozostałym zakresie wyrok został zaś utrzymany w mocy.

Powyższa zmiana kwalifikacji w postaci wyeliminowania z podstawy prawnej czynu art. 310 kk pociągnęła za sobą zmianę orzeczonej kary. Sąd Apelacyjny miał na uwadze okoliczność, że oskarżony ostatecznie cofnął żądanie pozwu i nie użył skutecznie blankietu. Nadto nie jest on osobą zdemoralizowaną w sposób znaczny. Wymiar orzeczonej kary grzywny jest zatem współmierny do przedstawionych okoliczności oraz kondycji finansowej oskarżonego. Kara ta spełni cele prewencji szczególnej i ogólnej. Wymierzenie kary w dolnych granicach ustawowego zagrożenia nie oznacza jej nadmiernej łagodności. Uznać należy ją za wyważoną i sprawiedliwą oraz wystarczającą do spełnienia celów wobec oskarżonego.

Na uwzględnienie nie zasługują również zarzuty obrońcy odnośnie nie orzeczenia na korzyść oskarżonego w sytuacji braku ewidentnych dowodów jego winy. Sąd Apelacyjny nie dopatrył się możliwości zastosowania art. 5 § 2 kp. Wszelkie wątpliwości odnośnie sprawstwa i winy oskarżonego zostały wyjaśnione w wyniku przeprowadzonych dowodów i prawidłowej ich oceny. Należy zatem w pełni podzielić argumentację Sadu Okręgowego w tym zakresie. Wbrew twierdzeniu obrońcy, Sąd przy wydaniu rozstrzygnięcia właściwie oparł się na zeznaniach pokrzywdzonej oraz świadków – E. J. i K. J. (błędnie wskazanych jako E. i K. S. przez obrońcę). Nie sposób przekonująco uznać, by konflikt, w którym się znajdują, posiadał istotny wpływ na treść ich relacji tzn. aby prowadzić on miał w/w osoby do złożenia relacji niezgodnych z rzeczywistością. Brak możliwości ustalenia z pomocą biegłego czy nadruk na blankiecie znalazł się tam później niż podpis oskarżycielki posiłkowej, jak właściwie argumentował Sąd I instancji, nie posiadał kluczowego znaczenia dla rozstrzygnięcia w świetle pozostałych nie budzących wątpliwości i spójnych dowodów zgromadzonych w sprawie.

Mając na uwadze wynik procesu na podstawie art. 628 pkt 1 kp w zw. z art. 640 § 1 kp i w zw. z art. 634 kp Sąd Apelacyjny zasądził od oskarżonego A. S. (1) na rzecz A. S. (2) 1200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym.

Zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz adw. J. S. wynagrodzenia za obronę z urzędu oskarżonemu w postępowaniu odwoławczym w łącznej kwocie 738 zł znajduje podstawę w art. 29 ustawy Prawo o adwokaturze. Wysokość tego wynagrodzenia (kwota 600 zł powiększona o stawkę podatku VAT) została wyliczona w oparciu o treść § 17 ust. 2 pkt 5 w zw. z § 4 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016r., poz. 1714).

Kierując się treścią art. 628 pkt 2 kp w zw. z art. 640 § 1 kp w zw. z art. 634 kp Sąd Apelacyjny zasądził od oskarżonego A. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa 758 zł tytułem zwrotu wydatków poniesionych w postępowaniu odwoławczym.

W oparciu o art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973r. o opłatach w sprawach karnych Sąd Apelacyjny wymierzył oskarżonemu 100 zł opłaty sądowej za obie instancje.

<i>SSA Piotr Kaczmarek</i>	<i>SSA Cezariusz Baćkowski</i>	<i>SSA Bogusław Tocicki</i>
-----------------------------------	---------------------------------------	------------------------------------